

VESELIN TRAIKOV,

CURENTE IDEOLOGICE ȘI PROGRAME DIN MIȘCĂRILE DE ELIBERARE NAȚIONALĂ DIN BALCANI PÎNĂ ÎN ANUL 1878,

Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, 448 p.

Lucrarea istoricului bulgar Veselin Traikov, poate fi socotită, pe bună dreptate, una dintre cele mai competente și autorizate prezentări, într-o manieră de o elegantă originalitate, în privința metodologiei, dar nu mai puțin a formei interioare și a conținutului pe care a știut să îl dea „Curentelor ideologice și programelor din mișcările de eliberare națională din Balcani pînă în anul 1878“.

Într-o altă ordine de idei, autorul ne prezintă o lucrare de istorie modernă, care deși se înscrie în seria altora din aceeași categorie, apărute la noi sau în alte țări, tratează, după cum se arată în introducere, o problematică mult nuanțată, care aduce lumină asupra diverselor curente și programe ideologice ale revoluționarilor din țările balcanice. Maniera de prezentare, după cum arată autorul în studiul de față: „își propune să urmărească curentele ideologice și programele popoarelor din sud-estul Europei, atît în individualitatea lor, cît și în împletirea lor reciprocă.“ (p. 12).

Istoricul dovedește încă de la prezentarea primelor elemente de analiză a lumii balcanice, o profundă și serioasă cunoaștere a realităților de aici. De altfel, concepția materialist-dialectică și istorică îi oferă posibilitatea unei analize cît mai obiective a situației în care se afla fiecare popor din Balcani și care aspira o dată mai mult spre libertate, în condițiile puternicelor influențe ideologice europene, dar mai ales a pregătirilor interne a mișcărilor de eliberare la popoarele balcanice, pregătiri care vor avea rolul determinant în obținerea victoriilor ulterioare.

Structurată pe trei capitole mari, care la rîndul lor cunosc o subdiviziune nuanțată tematic, lucrarea debutează cu prezentarea capitolului I. intitulat: „Apariția primelor programe și curente ideologice în mișcările de eliberare națională în Balcani pînă la crearea primelor state naționale“, analizîndu-se în mod obiectiv elementele ideologice străine, care au reușit să pătrundă în lumea balcanică, apoi se trece la redarea „Premiselor și condițiilor specifice la greci, sîrbi, muntenegreni, bulgari, albanezi, români, croați și sloveni.“ (p. 19—47).

După o temeinică prezentare a nivelului de dezvoltare economico-socială a acestor popoare, a evoluției culturale, se vor contura primele programe ideologice, care își propuneau eliberarea de sub jugul otoman și care fac obiectul conținutului întregului capitol întii, în mod cronologic și individualizat, dar și cu reale posibilități de comparație a modului

în care evoluează întreaga mișcare balcanică de luptă antiotomană și anti-feudală, de la un popor la altul.

În partea a doua a lucrării sînt prezentate „Curențele ideologice și programele din perioada formării primelor state naționale în Balcani și pînă la războiul Crimeii“ (p. 149—252). Într-o înșiruire logică și analiză obiectivă sînt amintite o serie de proiecte printre care amintim cel al lui Ilia Garașanin (Nacertanie), influența lui în Voivodina; alte curențe sînt amintite în Bosnia și Herțegovina, alături de concepțiile revoluționarilor bulgari, polonezi, albanezi, români etc.

Aceeași atentă și competentă trecere în revistă, cu probleme specifice fiecărui popor și cu întrepătrunderile și influențele reciproce, o realizează Veselin Traikov în ultima parte a capitolului amintit, unde prezintă și programele revoluției române de la 1848, făcînd încă o dată dovada unei profunde și temeinice cunoașteri a istoriei moderne a poporului nostru.

Ultima parte a studiului este intitulată: „Programe și curențe ideologice din luptele de eliberare ale popoarelor balcanice în perioada cuprinsă între războiul Crimeii și Congresul de la Berlin (1878)“, (p. 259—426) și se constituie într-un cuprinzător și elocvent tablou al luptei popoarelor din Balcani, pe toate căile posibile: militare, diplomatice, religioase, etc., avînd ca scop unic eliberarea totală de sub ocupația otomană, dar și libertate socială, care să asigure fericirea individului, într-un cadru social-politic nou, în condițiile în care apar primele elemente ale socialismului științific și în lumea balcanică.

Concepută ca o lucrare de strictă specialitate, ea face cinste autorului din țara vecină și prietenă, de maniera în care, printre altele, urmărește și relatează momente decisive din perioada modernă a poporului nostru, în urma desfășurării cărora România se va înscrie pe harta lumii ca stat național și independent. De asemenea, lucrarea este un fericit exemplu despre modul în care istorici din diferite țări pot colabora și contribui la o profundă cunoaștere și apropiere sinceră între popoare.

Traducerea prezentei lucrări și tipărirea ei de către Editura Științifică și Enciclopedică, se constituie, astfel, ca un act cultural fericit și benefic tuturor.

GHEORGHE PINȚA